

PREŠOVSKÁ UNIVERZITA V PREŠOVE
PRAVOSLÁVNA BOHOSLOVECKÁ FAKULTA
KATEDRA PRAKTICKEJ A SYSTEMATICKEJ TEOLÓGIE

PRAVOSLÁVIE A SÚČASNOSŤ XII.

Zborník príspevkov z XII. medzinárodnej vedeckej konferencie
študentov, absolventov a mladých vedeckých pracovníkov
Prešov, 3. marec 2020

ThDr. Vladimír Kocvár, PhD. (ed.)

PREŠOV
2020

PRAVOSLÁVIE A SÚČASNOSŤ XII.

Zborník príspevkov z XII. vedeckej konferencie študentov, absolventov a mladých vedeckých pracovníkov s medzinárodnou účasťou, 3. marec 2020

Editor: ThDr. Vladimír Kocvár, PhD.

Recenzenti: doc. ThDr. Miroslav Župina, PhD.
PhDr. Bohuslav Kuzyšin, PhD.

Rozsah: 143 strán

Vydanie: prvé

Vydavateľ: Prešovská univerzita v Prešove, 2020

Publikácia bola vydaná elektronicky v Digitálnej knižnici UK PU:

<http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Kocvar11>

Za odbornú a jazykovú stránku príspevkov zodpovedajú ich autori.

© Editor – Vladimír Kocvár, 2020

© Autori, 2020

© Prešovská univerzita v Prešove, 2020

ISBN 978-80-555-2584-6

EAN 9788055525846

OBSAH

<u>doc. PhDr. Eva Maria HRDINOVÁ, Ph.D., prof. ThDr. Pavel ALEŠ,</u> <u>Mgr. Peter SAVČÁK, Ph.D., Mgr. Marián FEĎO</u> <u>VZKVÉTÁ MÁ MILOVANÁ ZEM, NEBO NEVZKVÉTÁ?!</u> <u>TZV. GORAZDŮV SBORNÍK A JEHO PŘEDCHŮDCI</u>	5
<u>доц. Ивица ЧАИРОВИЋ</u> <u>ПРАВОСЛАВНИ ОСВРТ НА ХУСИТИЗАМ - ПРИМЕР СВ. НИКОЛАЈА</u> <u>ВЕЛИМИРОВИЋА И ВЛАДИМИРА ПЕТРЖЕКА</u>	35
<u>doc. ThDr. Ján HUSÁR, PhD.</u> <u>KLENOT MONASTIERA SV. SÁVY – prepodobný Ján Damaský a jeho interpretácia</u> <u>starozákonných prorociev a predobrazov Presvätej Bohorodičky v textoch Oktoichu</u> <u>a sviatočnej Mineje</u>	48
<u>prof. Мрђан МЛАЋАН, PhD. и prof. Душан МАРКОВИЋ, PhD.</u> <u>ПРЕДУЗЕТНИШТВО КАО ИНСТРУМЕНТ ОСТВАРЕЊА МАТЕРИЈАЛНОГ И</u> <u>НЕМАТЕРИЈАЛНОГ БЛАГОСТАЊА ЗАЈЕДНИЦЕ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ</u> ..	76
<u>ThDr. Pavol KOCHAN, PhD.</u> <u>STRUČNE O ŽIVOTE STIHODNÉHO EFRÉMA SÝRSKEHO</u>	91
<u>ThDr. Vladimír KOCVÁR, PhD.</u> <u>PRAX SLUŽENIA LITURGIE VOPREDPOSVÄTENÝCH DAROV</u>	98
<u>ThDr. Слободан ПРОДИЋ</u> <u>ДРЖАВА, ЦРКВА, ДРУШТВО И ЦРКВЕНА ИМОВИНА КРОЗ ПРИМЕР</u> <u>ДЕШАВАЊА У РЕПУБЛИЦИ ЦРНОЈ ГОРИ</u>	104

ThDr. Ján PILKO, PhD.

KREŠŤANSTVO A POHANSKÁ KULTÚRA..... 116

Th.Dr. Андрій ЦЕБЕНКО, PhD.

РІЗДВЯНИЙ ВЕРТЕПНИЙ ТЕАТР В УКРАЇНІ:

ТРАДИЦІЯ ТА МОДЕРНІСТЬ..... 125

Mgr. Marián Fed'o

ÚSVIT MAĎARSKEJ A SLOVANSKEJ HISTÓRIE

V ZÁKLADNÝCH MEDZNÍKOCH..... 138

ПРЕДУЗЕТНИШТВО КАО ИНСТРУМЕНТ ОСТВАРЕЊА МАТЕРИЈАЛНОГ И НЕМАТЕРИЈАЛНОГ БЛАГОСТАЊА ЗАЈЕДНИЦЕ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ

др Мрђан М. МЛАЂАН
EBS Business School
Wiesbaden

др Душан З. МАРКОВИЋ
Универзитет у Београду
Економски факултет

УВОД

Крај 20. и почетак 21. века карактерисала је растућа глобализација економских и политичких токова, што је оставило последице на све аспекте људског друштва. Последица глобализације је стварање мултидимензионалне мреже економских, политичких, социјалних и културних односа, путем које су државе, предузећа и појединци изложени позитивним и негативним ефектима овог процеса.¹ Дубину и снагу процесу глобализације дале су првенствено иновације у области комуникација и транспорта, али и глобални тренд либерализације економских политика. Многе иновације у области комуникација и транспорта су по свом карактеру радикалне, тако да стварају нове привредне гране или редефинишу односе у постојећим гранама, док чине да неке привредне гране престају да постоје.² Иновације су омогућиле извоз производа и на удаљена тржишта по прихватљивим ценама, али и организовање производње и сарадњу са компанијама који су географски и културно далеко. Брзо и лако ширење информација је довело до приближавања

---

¹ Милисављевић Момчило (2004), *Процес глобализације светске привреде*, Београд: Институт економских наука, стр. 1.

² Christensen, Clayton, Michael Raynor and Rory McDonald (2015), "What is Disruptive Innovation", *Harvard Business Review*, 93(4): 1–11.

захтева потрошача широм света, што је отворило додатни простор за раст међународне економске сарадње. Услед наведеног олакшано је инвестирање у иностранство и управљање производњом на локацијама које пружају могућност да се она организује на ефикаснији начин. Описани процеси су навели поједине истраживаче да закључе како већ живимо у времену пуне глобализације и да је будућност света у све већој повезаности и интеграцији појединих држава.³ Међутим, емпиријска истраживања су показала да глобализациони ефекти нису потпуни, већ да локални фактори и даље у великој мери дефинишу привредни амбијент и понашање потрошача. Стога је можда боље говорити о полу-глобализацији, стању у коме међународни фактори имају одређени значај, али и даље доминира деловање локалних фактора.⁴

Имајући у виду снагу глобализације, поставља се питање да ли мали народи могу у постојећем амбијенту да увећавају своје материјално благостање, истовремено чувајући своју културу и веру. Циљ овог рада је да покаже како један мали православни народ, стратешки приступајући коришћењу предности и контроли негативних ефеката који проистичу из убрзане глобализације, може да унапреди свој материјални положај и очува националну самобитност у сопственој земљи и расејању.

1 НОВИ СОЦИЈАЛНО-ЕКОНОМСКИ АМБИЈЕНТ И ПОСЛЕДИЦЕ ЗА МАЛЕ И ЕКОНОМСКИ СЛАБО РАЗВИЈЕНЕ ЗЕМЉЕ

Распад Совјетског Савеза и постепена либерализација економске политике у Кини је отворила ова многољудна тржишта за робу и инвестиције из развијених земаља Европе и Северне Америке. То је позитивно утицало на економски раст свих страна, али се ново створена вредност није равноправно

---

³ Leamer, Edward (2007), "A flat world, a level playing field, a small world after all, or none of the above? A review of Thomas Friedman's *The world is flat*", *Journal of Economic Literature*, 45 (1): 83–126.

⁴ Arregle, Jean-Luc, Toyah Miller, Michael Hitt and Paul Beamish (2013), "Do Regions Matter? An Integrated Institutional and Semiglobalization Perspective on the Internationalization of MNEs", *Strategic Management Journal*, 34(8): 910-934.

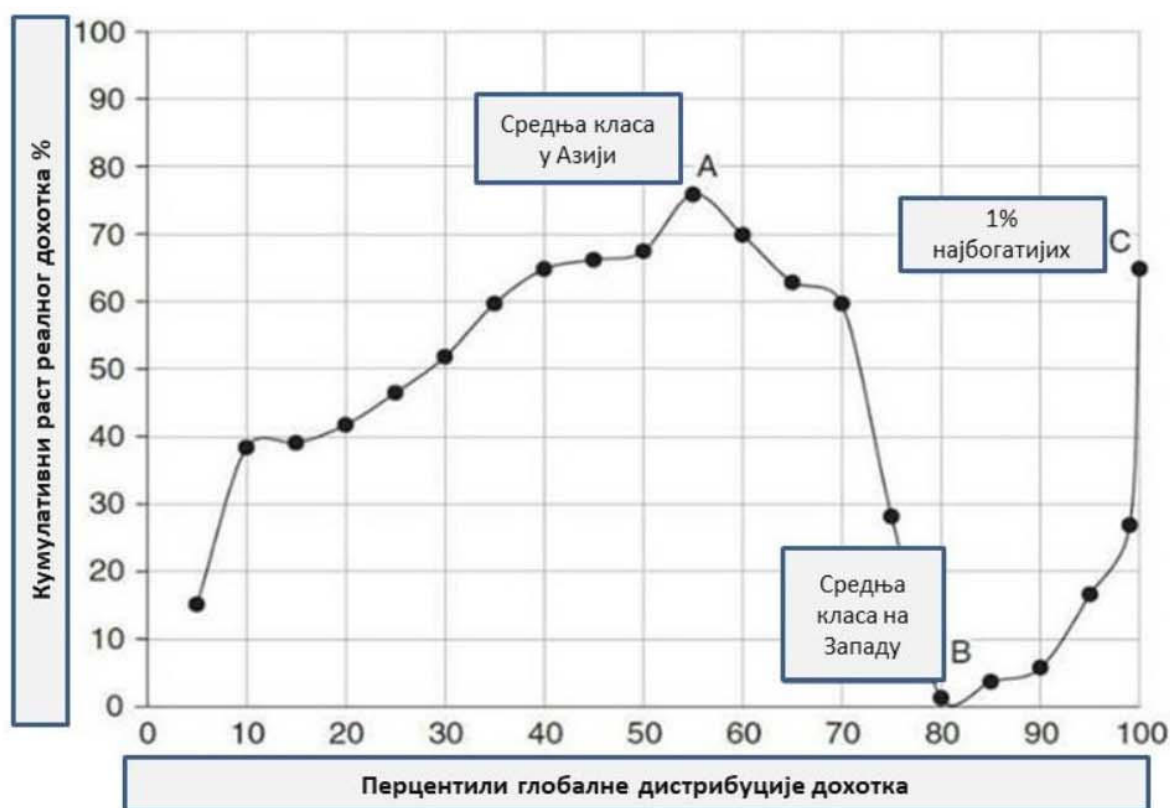
делила на власнике капитала и раднике. Од raspada Совјетског Савеза до данас⁵ увећање богатства западне Европе и северне Америке је припало најбогатијима, неретко власницима предузећа, док је реални приход већине најамних радника у развијеним земљама стагнирао. Високо школовани радници најчешће нису напредовали више од мање школованих, јер су и једни и други кроз процесе повећања светске трговине, сељења пословних активности и масовне миграције ка развијеним земљама за конкуренте добили колеге из сиромашнијих земаља света, нарочито Азије.⁶ На пример, производни радници и инжењери европске ауто индустрије данас за конкуренте имају раднике из Азије који раде у погонима, које су успоставила европска предузећа на азијском континенту. Оваква пракса данас није редак случај, а за ауто произвођаче је ефикасније да део производње преселе у мање развијене земље, или да у домаћим погонима ангажују мигранте који су спремни да раде за ниже зараде. Са друге стране власници капитала су овим трендовима добили могућност да своје пословање учине ефикаснијим и да повећају продају на новим растућим тржиштима. На овај начин они кумулирају све веће богатство, што доводи до раста неједнакости у развијеним земљама, као што се види на графикону 1.

---

⁵ Alvarado, Facundo, Lucas Chancel, Thomas Piketty, Emmanuel Saez and Gabriel Zucman (2017), "The Elephant Curve of Global Inequality and Growth", *WID World Working Paper No. 2017/20*.

⁶ Milanovic, Branko (2016), "Why the Global 1% and Asian Middle Class Have Gain the Most from Globalization", *Harvard Business Review Digital Article*, Retrieved from: <<https://hbr.org/2016/05/why-the-global-1-and-the-asian-middle-class-have-gained-the-most-from-globalization>> on 15.3.2020.

Графикон 1. Промена реалних прихода у периоду 1998-2008. године.

Графикон 1. Прилагођено на основу <http://cmjp.rs/wp-content/uploads/2017/10/Slonovska-kriva-1.jpg>

Српски народ у расејању у земљама Запада у највећој мери није власник предузећа већ ради за плату, па је зато и поделио судбину већине становника земаља домаћина. Наиме, у првом таласу миграција су одлазили слабије образовани појединци који су, као мигранти и без специфичних знања, нарочито осетљива група на тржишту рада. Стагнација зарада српских миграната представља веома озбиљан проблем и за Србију и Републику Српску. Наима, дознаке исељеника представљају значајан прилив капитала, нарочито у периоду криза, што подржава економски стандард становништва у отаџбини.⁷ Нови талас исељавања карактерише одлазак појединаца са специфичним знањима, што негативно утиче на економски развој земље. По

⁷ Gligorić, Mirjana and Irena Janković (2013), "Testing Stability of Remittance Inflows in Serbia", In Filipović D., Urnaut A.G. [Eds.] *2nd International Scientific Conference Economic and Social Development*, Paris: Development and Entrepreneurship Agency, pp. 212–222.

способности да задржи локалне talente Србија се налази на самом дну листе коју саставља Светска банка, што указује на ризике којима су изложени како економски систем тако и сама будућност земље.⁸

Српски народ широм бивше Југославије је до ратова деведесетих година живео сиромашније него већина сународника у расејању. Ипак, живео је у економском систему који је – мада делом формиран на насиљу и неправди након Другог светског рата – у домаћем власништву одржао многе природне и привредне ресурсе. Контрола над природним и привредним ресурсима је омогућила да се у периоду након рата брзо оствари економски напредак, у чијем су средишту били широки слојеви становништва. Ипак, након одређеног времена овај систем је достигао границе свога развоја, а потом се урушио.⁹

Било је неопходно потражити нове, ефикасније и праведније моделе развоја. Међутим, услед ратова, делимичног губитка суверенитета, и усвајања неолибералне економске идеологије, а кроз процес приватизације који је уследио, успостављен је нови систем који није остварио те циљеве. Прелазак на тржишну привреду је довео до концентрације привредних и природних ресурса код појединаца који су капитал стекли на сумњив начин, тако да потенцијали транзиције нису остварени на прави начин,¹⁰ а користи од преласка на тржишни систем нису осетили широки слојеви становништва.

Транзиција се одликовала и настојањима да се привуче што више страног капитала. Многи ресурси су доспели у инострано власништво, а значајан део ресурса је застарео и пропао. Иако прилив страног капитала има одређене позитивне ефекте на земљу примаоца, висок прилив страног капитала може

---

⁸ World Bank (2020), <https://tcdata360.worldbank.org/indicators/retain.talent?country=SRB&indicator=575&viz=line_chart&years=2013,2017&compareBy=region>, приступљено 15.3.2020.

⁹ World Development Report (1996), *From Plan to Market*. New York: Oxford University Press, стр 1.

¹⁰ Церовић, Божидар (2009), „Напредак у транзицији, иницијални услови и привреда Србије”, *Теме*, 33(2): 353-374.

довести до високе зависности од страних инвестиција¹¹ и „истискивања“ домаћих предузетника, нарочито у кратком року.¹² О зависности домаће привреде од страних компанија, и њене рањивости по том основу, говори и податак да се међу 15 највећих извозника из Србије налази само један у већинском домаћем власништву.¹³

Стога становници Србије данас често немају других могућности него да раде за релативно ниску плату и прихвате лоше услове рада, док је самостални развој технолошки интензивних грана привреде, са делимичним изузетком информационих технологија, веома ограничен. Привреда и њена структура не служе јачању националне културе и идентитета јер су у великој мери у иностраном власништву или власништву људи сумњивог морала. Основни мотив ових привредних друштава је стварање вредности за власнике, не водећи рачуна о интересима шире друштвене заједнице, укључујући и њено нематеријално благостање.

На територијама бивше Југославије ван Србије и Републике Српске ситуација је за српски народ још тежа. Наиме, тамо Срби најчешће немају макар ни нејаку подршку локалних и државних власти за привредни и културни живот. У таквим условима, многи се тешко опредељују за родитељство или се исељавају, што доводи у питање њихов опстанак на тим просторима. Имајући све ово у виду, поставља се питање да ли је и како могуће у неповољном окружењу, често без институционалне подршке, унапредити материјални положај као и очувати националну посебност и веру нашег народа.

---

¹¹ Mencinger, Jože (2009), "The «Addiction» with FDI and Current Account Balance", *Ekonomski horizonti*, 11(2): 5–17.

¹² Jude, Cristina (2019), "Does FDI crowd out domestic investment in transition countries?", *Economics of Transition and Institutional Change*, 27(1): 163–200.

¹³ Pluton Logistics (2020), < <https://plutonlogistics.com/izvoznici/nova-lista-najvecih-izvoznika-u-2019>>, приступљено 15.2.2020.

2 ПРЕДУЗЕТНИШТВО И РАЗВОЈ МАЊИХ ЗЕМАЉА

Црква Христова је побеђивала, побеђује и побеђиваће до краја времена. Наш Свети владика Николај Велимировић је писао да су нама хришћанима нове победе и дужност и радост.¹⁴ Нама је дакле дата могућност да, ако желимо и потрудимо се, побеђујемо и радујемо се, као и да такве наше победе буду на добро и људима других вера и народности са којима живимо. Размислимо зато који су то проблеми са којима се наше покољење суочава, па на њих усмеримо свој ум и труд, па томе додајмо истрајност и братску слогу, да бисмо на крају, уз Божију помоћ, обрадовали и себе и друге. Ако је већ тако, којим ћемо путем до нових победа, и у Отаџбини и у расејању?

Да би смо боље разумели куда даље неопходно је да схватимо да се већина нашег народа налази у истој ситуацији како у расејању тако и у отаџбини, односно да велика већина нашег народа нису власници, већ запослени, који немају пуну слободу да својим деловањем поред материјалног доприносе и нематеријалном благостању шире друштвене заједнице. Стога је неопходно приступити подстицању предузетништва код нашег народа, како кроз институционално деловање, тако и кроз личну солидарност и подршку.

Претходна истраживања су показала да развој предузетништва доприноси стварању ново додате вредности, креирању нових радних места, стварању иновација, и расту извоза.¹⁵ Ипак, степен и квалитет предузетништва зависи од институционалног и макро-економског амбијента у коме се реализује. Квалитет формалног образовања ће утицати на знања која појединци стичу, што ће последично утицати и на способност покретања сопственог посла и његову

---

¹⁴ Велимировић, Николај (2015), „Нове победе као дужност и радост“, у Вера, љубав и нада, Православна читанка, уредник Милан Пантелић, 185-186. Шабац: Православац.

¹⁵ Ivanović-Đukić Maja, Lepojević Vinko, Stefanović Suzana, Van Stel Andre & Petrović Jadranka (2018). Contribution of Entrepreneurship to Economic Growth: A Comparative Analysis of South-East Transition and Developed European Countries, *International Review of Entrepreneurship*, Vol. 16, No. 2, pp. 257-276.

успешност.¹⁶ Са друге стране, квалитет институција утиче на то да ли ће предузетници своју енергију усмерити на стварање пословних иновација или на проналажење начина за минимизирање ефеката неефикасних институција.¹⁷ У транзиционим земљама, услед пропадања предузећа у државном власништву или смањења броја запослених након приватизација, велики број појединаца је био приморан да покрене сопствени посао да би остварио основну егзистенцију. Међутим, овакав вид предузетништва не доприноси стварању вредности јер често ови запослени немају адекватна знања, нити имају мотивацију да свој посао унапређују и шире, већ само да обезбеде личну егзистенцију.¹⁸ Стога допринос предузетништва економском развоју транзиционих држава није остварен у пуном капацитету.

Слична ситуација је и у Србији. Предузетништво је сузбијано од стране комунистичке власти, па смо се од њега делом и одучили. Након слома комунистичког система домаће фирме су пословале у амбијенту који се одликује распадом домаћег тржишта, економским санкцијама, ратом и последично падом куповне моћи становништва, што је све негативно утицало на покретање нових пословних подухвата. Са уласком у 21. век створили су се услови да се подстакне предузетништво у Србији, али је снажна инострана конкуренција и почетак глобалне економске кризе спречио домаћа предузећа да остваре пуне ефекте развоја услед транзиције на тржишни модел привређивања. Слично је и са нашим исељеницима. У расејање су многи наши сународници стигли без имовине, те су били приморани да раде за другога, што се често пренело, некад као нужда, а некад као навика, и на следеће генерације.

---

¹⁶ Марковић, Душан и Мрђан Млађан (2017), „Значај знања за благостање друштва у савременом свету”, *Филозофија и друштво*, 28(4): 1136–1159.

¹⁷ Peng, Mike, Sunny Li Sun, Brian Pinkham and Hao Chen (2009), “The Institution Based View as a Third Leg for a Strategy Tripod”, *Academy of Management Perspective*, 23(3): 63–81.

¹⁸ Poschke, Markus (2013), “Entrepreneurs out of necessity: A snapshot”, *Applied Economics Letters*, 20 (7): 658-663.

Релативно низак ниво предузетништва код нашег народа има и своје културолошке узроке, што развој предузетништва код нашег народа додатно отежава. Наиме, новија истраживања показују да православни народи у великој мери више подржавају конзервативне идеје и већу укљученост државе у привредна дешавања, из чега истраживачи изводе закључак да култура и вера представљају ограничавајући фактор економског напредовања.¹⁹ Овакав став се уклапа са најзначајнијим истраживањем из области утицаја култура на пословање, које истиче да је култура код нашег народа чиновничка и колективистичка што представља препреку већој приватној иницијативи.²⁰

Имајући у виду да постоје објективне околности које спречавају развој предузетништва у српском народу, а да постоје појединци и институције код нас и иностранству које имају интерес да се предузетништво не развија, поставља се питање како даље. Све то ипак нас само може мало успорити, али не и спречити да преузмемо судбину у своје руке. И у Отаџбини и у расејању има примера сложних породица и вредних појединаца, успешних предузетника, на које се можемо и требамо угледати. Успех на томе путу ће свакако зависити од тога колико љубави будемо имали према своме потомству и народу, и колико смо спремни на жртву. Ако би смо се водили овим идеалима православна вера и колективистички дух не би били отежавајућа, већ напротив олакшавајућа околност да се развије предузетништво код нашег народа.

По већ поменутом културолошком истраживању српска култура се одликује умереном дугорочном оријентисаношћу, односно спремношћу појединца да планира своје активности и да се одрекне текућег задовољства

---

¹⁹ Djankov, Simeon and Elena Nikolova (2018), "Communism as the Unhappy Coming", *GLO Discussion Paper No. 192*, Maastricht: Global Labor Organization (GLO).

²⁰ Hofstede Insights (2020), <<https://www.hofstede-insights.com/country/serbia/>>, приступљено 15.03.2020. године.

како би се у будућности остварили вишеструки позитивни ефекти.²¹ Ако будемо живели скромније током целе једне генерације, те штедњу и евентуалне позајмице уложили у опремање локала, у алат и машине, у земљу, пре ћемо омогућити нашем потомству да буде своје на своме, па макар и у туђој земљи, и да буде богатије него што би иначе било. Поред спремности да се појединци одрекну тренутне користи у циљу постизања нечег на дуги рок, неопходно је колективистички дух нашег народа искористити као шансу, а не недостатак. Наиме, удруживање већег броја мањих предузећа у кластере би омогућило дељење знања, трошкова, остваривање економије обима и лакши приступ домаћем и иностраним тржиштима.²² Државну подршку би такође требало прилагодити нашој култури и нашем степену развоја, јер досадашњи модел подршке више одговара великим иностраним инвеститорима, него малим домаћим предузећима.²³ Држава би своју помоћ малим и средњим предузећима требала првенствено да усмери на подстицање сарадње међу домаћим предузећима, али и на подршку стварању иновативних решења и маркетиншких знања.²⁴

Материјални напредак који је настао услед развоја предузетништва могуће је даље усмерити ка остварењу нематеријалних циљева, чије остварење даље повратно може допринети развоју самих предузећа.²⁵ У српским предузећима која би временом расла ми бисмо били они који би одлучивали о радном времену,

---

²¹ Hofstede Insights (2020), <<https://www.hofstede-insights.com/country/serbia/>>, приступљено 15.03.2020. године.

²² Ракица Бранко и Душан Марковић (2019), *Међународни бизнис и менаџмент*. Београд: Економски факултет, стр. 123.

²³ Молнар, Дејан, Душан Марковић и Мирјана Глигорић (2011), "Значај квалитета пословног амбијента у локалним самоуправама Србије за привлачење СДИ", У *Реформе и економски развој у транзицији: Србија и западни Балкан*, уредници: Б. Церковић и Љ. Маџар, 353-370, Београд: НДЕС.

²⁴ Mitić, S. (2015), "External Relationship and Marketing Practices in Serbian Firms: The Intangible Capital Perspective", *Economic Annals*, 60(204): 75-104.

²⁵ Porter, Michael and Mark Kramer (2006), "Strategy and Society", *Harvard Business Review*, 84(12):78-92.

о међуљудским односима, и о свеукупној пословној култури. Надахнути Светосављем, неговали бисмо човечност и бригу о ближњем и на послу. У нашим фирмама не бисмо дали места ни разврату ни непоштењу, и тако бисмо сачували од греха и себе и друге које бисмо запослили и са којима бисмо пословали. Поштујући и запосленог и муштерију, ојачали бисмо углед наших предузећа што би се даље прелило на мотивацију запослених и раст тражње за производима наших предузећа. Угледни предузетници, вредни домаћини, би постали узор за васпитање наших генерација које долазе, што би нам олакшало пут ка праведнијој и богатијој будућности.

Увидевши значај предузетништва за будућност нашег народа, ваља нам поново размислити и о различитим аспектима нашег живота и активности. Једна од њих је и материјална помоћ потребитим појединцима и породицама у нашем народу. До сада се помоћ појединаца и националних организација углавном усмеравала ка решавању егзистенцијалних проблема припадника нашег народа. Стратешким односом према добротинству могуће је осим решавања појединачних проблема допринети остварењу ширих друштвених циљева.²⁶ Стога треба размислити о томе да све више такве помоћи буде развојног типа. Развојна помоћ би помагала јачање сеоских домаћинстава, занатлија и других предузетника који би у својим, макар и малим фирмама, за неку годину запослили и оне суседе којима је данас неопходна хуманитарна помоћ. Развојна помоћ би највише значила нашим сународницима који живе ван Република Србије и Српске, неретко лишени државне помоћи и заштите. Развојну помоћ је теже организовати од хуманитарне, јер треба сачувати праведност, ефикасност и транспарентност, а ући у сложеније и дуготрајније односе са примаоцима помоћи. Они би можда укључивали и елементе позајмице, организација за самопомоћ или задругарства. Иако то није лако, верујемо да бисмо постепеним и обазривим, али истрајним, испробавањем

---

²⁶Gautier Arthur and Anne–Claire Pache (2015), “Research on Corporate Philanthropy: A Review and Assessment”, *Journal of Business Ethics*, 126:343–369.

пронашли најподесније начине за развој предузетништва и у сиромашнијим крајевима наше Отаџбине.

ЗАКЉУЧАК

Глобализација која се значајно убрзала распадом Совјетског Савеза и економском либерализацијом у Кини допринела је стварању нове пословне реалности. Настао је пословни амбијент који је креирао нове пословне прилике, али и опасности. Са друге стране у том периоду српски народ и српска привреда су се суочили са распадом домаћег тржишта, грађанским ратом, економским санкцијама и међународном агресијом што је све довело до девастације привредне активности и материјалне основе. На то су се надовезали погрешна транзициона политика, неправедна приватизација и почетак глобалне економске кризе што је резултовало урушавањем материјалног и нематеријалног благостања становништва.

Српски народ, како у отаџбини тако и у иностранству, дошао је у позицију да више не може активно да утиче на сопствени привредни развој и очување своје културе и вере. Једно од решења за новонасталу ситуацију је подстицање предузетништва у нашем народу. Истина је да дуга комунистичка владавина и културне карактеристике нашег народа не представљају добру основу за развој предузетништва, али слогом, солидарношћу, одговарајућом државном подршком и угледањем на позитивне примере могуће је овај тренд преокренути. Успешни предузетници ће бити слободни да у оквиру својих предузећа дефинишу односе са запосленима и купцима који ће се базирати на поштењу и Светосављу, што ће допринети угледу српских предузећа и расту привредне активности. Вишак вредности створен кроз предузетништво могуће је усмерити као развојну подршку сиромашнијим члановима нашег друштва да сами отпочну сопствено пословање, што би повратно допринело расту привредне активности и нематеријалног благостања нашег народа. Сматрамо још и да би исти модел економског оснаживање било могуће применити и у

другим мањим хришћанским народима Европе и православним мањинским заједницама.

ЛИТЕРАТУРА

1. Alvaredo, Facundo, Lucas Chancel, Thomas Piketty, Emmanuel Saez and Gabriel Zucman (2017), "The Elephant Curve of Global Inequality and Growth", *WID World Working Paper No. 2017/20*.

2. Arregle, Jean-Luc, Toyah Miller, Michael Hitt and Paul Beamish (2013), "Do Regions Matter? An Integrated Institutional and Semiglobalization Perspective on the Internationalization of MNEs", *Strategic Management Journal*, 34(8): 910-934.

3. Велимировић, Николај (2015), „Нове победе као дужност и радост“, у Вера, љубав и нада, Православна читанка, уредник Милан Пантелић, 185-186. Шабац: Православац.

4. Церовић, Божидар (2009), „Напредак у транзицији, иницијални услови и привреда Србије“, *Теме*, 33(2): 353-374.

5. Christensen, Clayton, Michael Raynor and Rory McDonald (2015), "What is Disruptive Innovation", *Harvard Business Review*, 93(4): 1–11.

6. Djankov, Simeon and Elena Nikolova (2018), "Communism as the Unhappy Coming", *GLO Discussion Paper No. 192*, Maastricht: Global Labor Organization (GLO).

7. Gautier, Arthur and Anne Pache-Claire (2015), "Research on Corporate Philanthropy: A Review and Assessment", *Journal of Business Ethics*, 126: 343–369.

8. Gligorić, Mirjana and Irena Janković (2013), "Testing Stability of Remittance Inflows in Serbia", In Filipović D., Urnaut A.G. [Eds.] *2nd International Scientific Conference Economic and Social Development*, Paris: Development and Entrepreneurship Agency, pp. 212–222.

9. Ivanović-Đukić, Maja, Vinko Lepojević, Suzana Stefanovič, Andre van Stel and Jadranka Petrović (2018), "Contribution of Entrepreneurship to Economic Growth: A Comparative Analysis of South-East Transition and Developed European Countries", *International Review of Entrepreneurship*, 16(2): 257–276.

10. Jude, Cristina (2019), "Does FDI crowd out domestic investment in transition countries?", *Economics of Transition and Institutional Change*, 27(1): 163–200.

11. Leamer, Edward (2007), "A flat world, a level playing field, a small world after all, or none of the above? A review of Thomas Friedman's *The world is flat*", *Journal of Economic Literature*, 45 (1): 83–126.

10. Марковић, Душан и Мрђан Млађан (2017), „Значај знања за благостање друштва у савременом свету”, *Филозофија и друштво*, 28(4): 1136–1159.

11. Mencinger, Jože (2009), "The «Addiction» with FDI and Current Account Balance", *Ekonomski horizonti*, 11(2): 5–17.

12. Milanovic, Branko (2016), "Why the Global 1% and Asian Middle Class Have Gain the Most from Globalization", *Harvard Business Review Digital Article*, Retrieved from: <<https://hbr.org/2016/05/why-the-global-1-and-the-asian-middle-class-have-gained-the-most-from-globalization>> on 15.3.2020.

13. Милисављевић, Момчило (2004), *Процес глобализације светске привреде*, Београд: Институт економских наука.

14. Mitić, Sanja (2015), "External Relationship and Marketing Practices in Serbian Firms: The Intangible Capital Perspective", *Economic Annals*, 60(204): 75-104.

15. Молнар, Дејан, Душан Марковић и Мирјана Глигорић (2011), "Значај квалитета пословног амбијента у локалним самоуправама Србије за привлачење СДИ", У *Реформе и економски развој у транзицији: Србија и западни Балкан*, Б. Церовић и , 353-370.Београд: НДЕС.

16. Peng, Mike, Sunny Li Sun, Brian Pinkham and Hao Chen (2009), "The Institution Based View as a Third Leg for a Strategy Tripod", *Academy of Management Perspective*, 23(3): 63–81.

17. Porter, Michael and Mark Kramer (2006), "Strategy and Society", *Harvard Business Review*, 84(12):78–92.–
18. Poschke, Markus (2013), "Entrepreneurs out of necessity: A snapshot", *Applied Economics Letters*, 20 (7): 658-663.
19. Ракита Бранко и Душан Марковић (2019), *Међународни бизнис и менаџмент*. Београд: Економски факултет.
20. World Development Report (1996), *From Plan to Market*. New York: Oxford University Press.
21. Centre for International Public Policy (2020), <www.cmjp.rs>, приступљено 15.3.2020.
22. Hofstede Insights (2020), <www.hofstede-insights.com>, приступљено 15.3.2020.
23. Pluton Logistics (2020), <www.plutonlogistics.com>, приступљено 14.3.2020.
24. World Bank (2020), <www.worldbank.org>, приступљено 15.3.2020.